

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

KA2 STRATEGIC PARTNERSHIP PROJECT n°2019-1-LT01-KA201-060726

Citizen in 31 hours

Pilsonis 31 stundā

MIGRĀCIJA

Mācību resursi

Izdevums *Pilsonis 31 stundā* ir metodisks līdzeklis ekonomikas, pilsoniskās izglītības un ētikas mācību satura apguvei starpdisciplinārā pieejā, kas izstrādāti Erasmus+ KA2 projekta *Citizen in 31 hours* ietvaros. Projekta materiāli sastāv no 10 tematiem: nevienlīdzība, nabadzība, migrācija, piesārņojums, patērētājsabiedrība, sociālie tīkli, mākslīgais intelekts, viltus ziņas, darbs, veselība. Katrā tematā ir trīs nodarbības. Katrā nodarbībā tiek aplūkota konkrēta apakštēma, kas atspoguļo personīgo vai kopienas, vai globālo perspektīvu. Katra no šīm perspektīvām ietver ekonomiskos, pilsoniskos un ētiskos aspektus.

1. NODARBĪBA

Temats: Migrācija

Problēma: Vai imigranti atņems man darbu?

EKONOMIKA: specializācija, konkurence

ĒTIKA: nacionālo atšķirību ievērošana, asimilācija / akulturācija

PILSONĪBA: emigrācijas iemesli, nacionālo kultūru daudzveidība

2. NODARBĪBA

Temats: Migrācija

Problēma: Vai mums vajadzētu atvērt savas robežas?

EKONOMIKA: darba dalīšana, valsts ekonomiskā situācija

ĒTIKA: Nesaskaņas starp tautām

PILSONĪBA: Konstitūcija, ES tiesību sistēma, rasu, etniskā un reliģiskā tolerance, mierīga līdzāspastāvēšana sabiedrībā

3. NODARBĪBA

Temats: Migrācija

Problēma: Pasaule bez robežām

EKONOMIKA: starptautiskā tirdzniecība, valstu specializācija

ĒTIKA: nācijas vērtības, dažādas reliģijas

PILSONĪBA: nacionālās, kultūras un politiskās identitātes būtība, starptautiskā solidaritāte, kultūras mantojums

Redaktors: Ineta Helmane, Agita Klempere-Sipjagina

© Latvijas Universitāte Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte, 2020

2. NODARBĪBA

Temats: Migrācija

Problēma: Vai mums vajadzētu atvērt savas robežas?

EKONOMIKA: darba dalīšana, valsts ekonomiskā situācija

ĒTIKA: Nesaskaņas starp tautām

PILSONĪBA: Konstitūcija, ES tiesību sistēma, rasu, etniskā un reliģiskā tolerance, mierīga līdzāspastāvēšana sabiedrībā

Pamatprincipi un to definīcija.

Valsts ekonomiskā situācija. Situācija, kas parāda pilsoņu materiālo labklājību. Vairumā gadījumu valsts ekonomisko situāciju nosaka, pamatojoties uz tās iekšzemes kopproduktu (IKP). IKP ir noteiktā laika posmā saražoto preču un pakalpojumu naudas izteiksme.

Konstitūcija. Pamatlikums, kas nostiprina pilsoņu tiesības un brīvības, nosaka attiecības ar valsti un attiecības starp valsts iestādēm.

Eiropas Savienība (ES). Eiropas Ekonomikas un politisko kopienu nodibināja 1992. gadā ar Māstrihtas līgumu. Eiropas Savienības valstīm ir vienots tirgus, kas nodrošina cilvēku, kapitāla un preču brīvu pārvietošanos.

Tolerance. Iecietība pret dažādu dzīvesveidu, uzvedību, vērtībām, paradumiem.

Ievads.

Apspriediet:

- Kāpēc mēs baidāmies uzņemt svešus cilvēkus?
- Kādas pašreizējās Latvijas problēmas atrisinātu brīvāka imigrācijas politika? Kādas grūtības un apdraudējumu tas varētu radīt?
- Kādas, tavuprāt, ir valstu robežas? Kāpēc?
- Kas notiktu, ja mēs atvērtu Latvijas robežas pasaulei?
- Ko nozīmētu atcelt Latvijas kultūras robežas?
- Ko nozīmētu atcelt Latvijas ekonomiskās robežas?
- Ko nozīmētu atcelt Latvijas politiskās robežas?

Uzdevumi

1

Izlasiet un, izmantojot internetu, papildiniet noteikumus par pilsoņu brīvu pārvietošanos Šengenas zonā Eiropas Savienības (ES) ietvaros. Variet izmantot oficiālo Eiropas Savienības mājaslapu:

https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_lv#es-27-dal%C4%ABbvalstis

Apspriediet zemāk minētos jautājumus.

Šengenas zona

Teritorija bez robežkontroles un ar kopīgu vīzu politiku. Šajā zonā ietilpst 26 valstis (22 ES un 4 valstis, kas nav ES dalībvalstis). Šengenas zonā nav personu apliecinošu dokumentu kontroles, taču ceļojuma laikā ir svarīgi, lai būtu personu apliecinošs dokuments. Šajā telpā iekšējo robežu kontrole ir atcelta, bet ārējās robežas ir aizsargātas. Drošības apsvērumu dēļ dalībvalstis uz ierobežotu laiku var arī atjaunot robežkontroli. Latvija kļuva par Šengenas zonas dalībvalsti 2007. gadā.

Eiropas Komisija. ES pilsoņu brīva pārvietošanās

Darba ņēmēju brīva pārvietošanās ir viens no Līguma pamatprincipiem, kas nostiprināts Līguma par Eiropas Savienības darbību 45. pantā un ir iestrādāts ES sekundārajos tiesību aktos un Tiesas judikatūrā. ES pilsoņiem ir tiesības:

- meklēt darbu citā ES valstī,
- strādāt tur bez darba atļaujas,

- dzīvot tur darba dēļ,
- palikt tur pat tad, ja tur vairs nestrādā,
- pret viņiem, kā darba meklētājiem/bezdarbniekiem, izturas tāpat kā pret šīs valsts valstspiederīgajiem, viņi bauda tādus pašus darba apstākļus un visas citas sociālās un nodokļu priekšrocības.

Kurš var baudīt šīs tiesības/ brīvību?

Darba meklētāji, t.i., ES pilsoņi, kas dodas meklēt darbu uz citu ES valsti (ar noteiktiem nosacījumiem)

ES pilsoņi, kas strādā citā ES valstī

ES pilsoņi, kuri pēc darba ārzemēs atgriežas izcelsmes valstī

Viņu ģimenes locekļi

JAUTĀJUMI:

1. Vai piekrītat, ka pilsoņu brīva pārvietošanās ir viens no Eiropas Savienības pamatprincipiem? Kāpēc?

Šis princips stiprina Eiropas Savienības vienotību, atbalstot to kā vienotu vienību. ES attiecas ne tikai uz cilvēku un darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, bet arī uz kapitāla, preču un pakalpojumu brīvu apriti.

2. Vai var teikt, ka šis noteikums nozīmē, ka mēs jau esam atvēruši savas valsts robežas? Kāpēc?

Mēs esam atvēruši savas robežas Eiropas Savienībai, un darba ņēmēju brīvas pārvietošanās princips lielā mērā tiek ievērots Eiropas Ekonomikas zonas valstīs: Islandē, Lihtenšteinā un Norvēģijā. Bet Eiropas Savienības robežas nav pilnībā atvērtas pārējai pasaulei.

3. Kādas ir brīvas pārvietošanās priekšrocības?

Paplašinās izvēle, kur strādāt, mācīties un ar ko tirgoties. Tas veicina konkurenci, ekonomikas izaugsmi, kultūras apmaiņu un zinātnes attīstību.

4. Kādi ir brīvas pārvietošanās trūkumi?

Dažas valstis ir neapmierinātas ar migrantu pieplūdumu. Visbiežāk tās ir valstis ar attīstītāku ekonomiku, sociālo drošību.

5. Kādas būtu sekas Latvijai, ja tiktu atcelta pilsoņu brīva pārvietošanās ES?

Daudziem latviešiem būtu jāatstāj darbs citās valstīs, jāpārtrauc biznesa partnerattiecības un jāatgriežas Latvijā. Tā kā valsts ekonomika nespētu tik ātri pielāgoties pārmaiņām, bez darba palikušie iedzīvotāji palielinātu bezdarba līmeni, un būtu nepieciešams izmaksāt vairāk pabalstu. Ja daļa reemigrējušo iedzīvotāju spētu sākt uzņēmējdarbību Latvijā, tas būtu veselīgi Latvijas ekonomikai.

Attaisnojiet vai kļiedējiet mītu.

Taisnība. Tiek norādīts, ka kopš 1990. gada sākuma migrācijas rezultātā Latvijā ir samazinājies iedzīvotāju skaits gandrīz par pusmiljonu (457 tūkst.). Starptautiskās ilgtermiņa migrācijas rezultātā iedzīvotāju skaits 2010.–2018. gadā samazinājās par 126,1 tūkst. - šie iedzīvotāji ir devušies uz citām valstīm pastāvīgas dzīvesvietas meklējumos. Tikmēr 2018. gadā Latvijā uz pastāvīgu dzīvi (laiku, kas vienāds vai ilgāks par vienu gadu) ieradās 10,9 tūkst. cilvēku (par 9,1 % vairāk nekā 2017. gadā). Lielākajai daļai patvēruma meklētāju Latvija ir tikai pieturvieta, no kuras viņi dodas uz ekonomiski spēcīgākām valstīm vai kur sociālā atbalsta sistēma ir dāsnāka.

Zema dzimstība un liela emigrācija Latvijai rada daudz problēmu. Darba devēji nevar atrast darbiniekus, uzņēmumi ir spiesti pārcelties, kļūst grūti uzturēt infrastruktūru utt.

Taisnība. Imigranti ne tikai aizpilda vakances, tādējādi veicinot valsts labklājību, bet arī atnes atšķirīgu pieredzi, pasaules uzskatus, darba principus un metodes. Vietējiem iedzīvotājiem tas ir noderīgi, viņi var iepazīties ar jaunu kultūru, mācīties, pilnveidoties. Jaunas idejas, ierodoties cilvēkiem no citām kultūrām, ienāk visdažādākajās jomās: ekonomikā, mākslā, darba kultūrā, ētikas principos, izklaidēs un citur.

Bieži tiek teikts, ka ārzemnieku ierašanās uz pastāvīgu dzīvesvietu valstī rada spriedzi, taču patiesais nemieru avots bieži ir vietējo iedzīvotāju neiecietība.

Mīts. Tolerance ir iecietība pret atšķirīgu dzīvesveidu, uzvedību, vērtībām, paradumiem. Tolerance nav tas pats, kas vienaldzība vai liekulība. Būt iecietīgam nozīmē piešķirt citiem tiesības dzīvot saskaņā ar viņu pašu uzskatiem, pasaules uzskatiem, tradīcijām utt. Saprast, pieņemt un cienīt citādību.

3

Balstoties uz idejām un informāciju no papildus avotiem, formulējiet vismaz 5 tolerances noteikumus pret ārzemniekiem, ilustrējiet tos ar konkrētiem piemēriem.

Imanuels Kants teicis: “Miera stāvoklis starp blakus dzīvojošajiem cilvēkiem nav dabisks stāvoklis (*status naturalis*). Tas, gluži pretēji, ir karš, kaut arī ne vienmēr tiešs naidīgas darbības uzliesmojums, tomēr tas ir pastāvīgs drauds. Līdz ar to ir jāizveido miera stāvoklis. Galu galā naidīgu darbību pārtraukšana nav garantija, ka tās nākotnē neatgriezīsies, un, ja viens kaimiņš to negarantē otram (to var garantēt tikai likums), pēdējais var izturēties pret otru tā, kā viņš to pieprasījis. ”

Leonīds Donskis teicis: “<...> Kristietība ir universālākais iecietības avots - tā ir izpratne, ka, kā teicis Pāvils, nav ebreja, nav grieķa, bet vienlīdzīgi un unikāli cilvēki, kam tajā pašā laikā ir unikāla vērtība Dieva acīs. Savukārt iecietībai var būt filozofiski vai reliģiski priekšnoteikumi, taču tai nav obligāti jākļūst par praktisku principu - pat Eiropā tas diezgan vēlu kļuva par politisku principu - tikai pēc dažādiem reliģiskajiem kariem, kas plosīja Eiropu, reliģiju vai pārliecību dēļ. ”

Pāvests Francisks: “Raugoties uz mūsdienu pasauli, kad arvien vairāk dzirdam balsis, kas sēj sašķeltību un pretestību nedrošības vai jaunu konfliktu ceļā, kā arī apgalvojumus, ka nodrošināsim drošību un saglabāsim savu kultūru, tikai cenšoties atbrīvoties no citiem, tos apspiežot vai iznīcinot, mums ir jāstāv tam pāri un jāsaka vārdi: "Pieņemiet atšķirības"”.

Voltērs: Ļaujiet visiem cilvēkiem aizmirst, ka viņi ir brāļi! Ļaujiet viņiem brīnīties par dvēseles nomācošo tirāniju kā pretīgumu pret tiem, kas izlaupa mierīgā un smagā darba augļus. Ja kara postījumi ir neizbēgami, tad vismaz miera laikā neizrādīsim naidu vienam pret otru,

nedusmosimies viens pret otru un izmantosim šo vienu acumirkli, lai svētītu labestību, kas mums devis šo brīdi.

Noteikumi par toleranci pret ārzemniekiem:

1. Vienojieties par mieru un nostipriniet to likumā. Piemēram, Apvienoto Nāciju Organizācija (ANO), kuru veido 193 valstis strādā, lai saglabātu starptautisko mieru un drošību.
2. Pret ārzemniekiem izturieties tā, kā vēlētos, lai pret jums izturētos citā valstī. Piemēram, uzaiciniet vakariņās jauno klasesbiedru vai kolēģi no ārzemēm, parādiet pilsētu, iepazīstiniet ar vietējiem iedzīvotājiem.
3. Veiciniet dialoga kultūru. Piemēram, mēģiniet sirsnīgi iepazīt citas tautas pārstāvi un viņa kultūras īpatnības, novēršot aizspriedumus.
4. Neīstenojiet agresiju pret citādību. Piemēram, neveiciet naidīgas darbības (izolāciju, brīvības, vārda ierobežošanu, izraidīšanu utt.) pret citas valsts, kultūras, pārliecības cilvēkiem.
5. Ļaujiet ārzemniekiem kopt savu kultūru, valodu utt. Piemēram, ļaujiet ķīniešiem organizēt laternu festivālu vai turkiem svinēt Ramadāna beigas, ja vien tas nav pretrunā ar valsts likumiem.

4

Lasiet aprakstu par Amsterdamu, atbildiet uz jautājumiem un izpētiet savas dzīvesvietas kultūras specifiku.

Amsterdama ir pilsēta, kurā, iespējams, ir vislielākais dažādu kultūru skaits. Tiek lēsts, ka tajā dzīvo aptuveni 180 dažādu tautību cilvēku no visas pasaules. Tiek norādīts, ka nākamajā desmitgadē puse Amsterdamas iedzīvotāju būs dzimuši ārzemēs vai to vecāki vai vecvecāki būs dzimuši citā valstī. Amsterdamiēši nacionālo daudzveidību uzskata par vienu no lielākajām stiprākajām pusēm un koncentrējas uz to, kas viņus vieno, nevis šķir. Viņi saka, ka dažādi cilvēki, strādājot kopā, veicina inovācijas un labklājību. Nav noliedzams, ka Nīderlandes ekonomika ir pasaules lielāko ekonomiku divdesmitniekā.

1. Kādi ir vēsturiskie iemesli, kāpēc Amsterdamu un visa Nīderlande ir multikulturāla, plaukstoša vieta?

Tiek uzskatīts, ka Nīderlande ir pirmā valsts Eiropā, kas jau 16. gadsimtā pārtrauca cilvēku vajāšanu citas reliģijas, pārliecības vai uzskatu dēļ. Tika ievērots vārda brīvības princips, tika pieļauti dažādi dzīves veidi. Baznīca tika atdalīta no tiesas, tajā laikā tā bija neparasta prakse. Nīderlandē dzīvojošajiem lauksaimniekiem jau tika piešķirtas zemes īpašumtiesības, kad tajā laikā citur Eiropā vēl valdīja feodālā sistēma. Tas bija stimuls attīstīties tur, jo Nīderlandei tik un tā nebija auglīgas zemes vai noderīgu resursu. Holandieši neierobežoja starptautisko tirdzniecību, brīvo tirdzniecību, tas ļāva viņiem uzplaukt.

Tāpēc pat tagad Amsterdama un Nīderlande ir viena no brīvākajām un iecietīgākajām valstīm pasaulē, kur ir legalizēta eitanāzija, vieglās narkotikas, prostitūcija, viendzimuma laulības, un tā ir ekonomiski spēcīga valsts, kas rāda piemēru citiem.

2. Ar kādām ekonomiskām, kultūras, politiskām un reliģiskām problēmām, tavuprāt, jāsaskaras šādas multikulturālas pilsētas iedzīvotājiem? Uzziniet, ko par to domā Amsterdamas iedzīvotāji.

Amsterdamas iedzīvotāji izceļ sociālos jautājumus, piemēram, diskrimināciju, veselības aprūpes kvalitāti un pieejamību, piekļuvi mājojumam un pamattiesību aizsardzību. Tomēr dziļas brīvības un iecietības tradīcijas holandiešiem atvieglo sociālo problēmu risināšanu, viņi ciena ikviena personīgo izvēles brīvību, bet papildina to ar personīgu atbildību.

3. Kāda palīdzība imigrantiem nepieciešama, lai iekļautos šajā valstī? Kādu palīdzību sniedz Amsterdamā?

Tiek uzsvērts, ka ir ļoti svarīgi, lai integrācija būtu gan pašu imigrantu, gan uzņemošās valsts iedzīvotāju interesēs. Ir ļoti svarīgi zināt valodu, zināt kultūras normas, iegūt sociālo loku, zināt, kā iegūt darbu vai sākt mācīties. Uz pabalstu piešķiršanu skatās piesardzīgi, un tiek uzskatīts, ka ir svarīgi radīt iespējas pamatzināšanu, prasmju apguvei un motivēt imigrantu kļūt par līdzvērtīgu tās valsts pilsoni, veidot viņa nākotni.

Piemēram, Amsterdamā imigrantiem tiek nodrošināti valodu kursi.

b. Uzziniet savas dzīvesvietas etnisko sastāvu (pilsētas, pagasta, lauku teritorijas utt.):

-Kādi vēstures, sociālie fakti ir noveduši tieši pie šāda etniskā dalījuma?

-Vai nacionālā daudzveidība un integrācija rada problēmas, vai varbūt bagātina vietējo dzīvi, vai varbūt to nekādi neietekmē?

-Kādu valstu, specialitāšu, izglītības, kultūras daudzveidību tu vēlētos satikt savā dzīvesvietā? Kāpēc?

5

Sadaliet skolēnus grupās pa 5, lai viņi dalītos savās atziņās par iepriekšējās stundas uzdevumu, kurā bija jāizstrādā plāns, kas jāņem vērā, lai izlemtu, cik daudz skolēnu no ārzemēm varēs mācīties skolā nākamajos piecos gados?

Pēc notikušajām pārrunām, katrs skolēns klusējot uz trim papīra līmlapiņām uzraksta 3 aspektus, kurus viņš uzskata par vissvarīgākajiem.

Visas lapas tiek novietotas uz grupas galda. Skolēniem bez sarunāšanās līmlapiņas ir jāsakārto no vissvarīgākā līdz vismazāk svarīgākajam aspektam.

Pēc 3 minūtēm grupai tiek lūgts atstāt tikai 3 vissvarīgākos aspektus. Viss turpinās klusumā.

Pārrunājiet:

-Kāpēc jūs nolēmāt, ka šīs ir 3 vissvarīgākās lietas, kas jānoskaidro, lemjot par skolēnu skaitu no ārzemēm?

-Vai ir grūti panākt vienprātību, nemaz nesarunājoties?

-Kādu lomu spēlēja katrs grupas dalībnieks vai jūs tajā jutāties ērti?

-Ko šāda pieeja var parādīt par lēmumu pieņemšanu valsts līmenī?

Pašnovērtējums.

Pēc šīs stundas skolēniem vajadzētu:

>> Izskaidrot toleranci ar saviem vārdiem.

Piemēram, tā ir cieņpilna ieklausīšanās domās, kurām pats nepiekrīti.

>> Zināt, ko nozīmē pilsoņu brīva pārvietošanās.

Tā ir iespēja ceļot, dzīvot, strādāt, mācīties, veikt uzņēmējdarbību citā valstī bez papildu atļaujām.

>> Zināt imigrantu ietekmi uz tās valsts ekonomiku, uz kuru viņi dodas.

Imigranti neaizpilda vakances, viņi uzņemas darbu, kuru vietējie iedzīvotāji nevar, nevēlas darīt vai par kuru atbilstoši nemaksā. Veido preces un pakalpojumus, maksā nodokļus, patērē citu radītās preces un pakalpojumus. Veicina valsts ekonomisko izaugsmi.

>> Uzskaitīt trīs sekas tam, kas notiktu, ja tiktu nojauktas valstu robežas.

Valstī ierastos vairāk speciālistu.

Palielinātos konkurence darba tirgū.

Izplatītos citu valstu kultūra.

Skolēnu ziņā ir izlemt, vai viņi var atbildēt uz šiem jautājumiem. Ja nē, jāuzrunā skolotājs, lai saņemtu palīdzību tēmas izpratnē.